

stichting **Een Joodse Erfenis**

JAARVERSLAG 2023

DOELSTELLINGEN ANNO 1995

Stichting Een Joodse Erfenis is op 8 juni 1995 opgericht en stelt zich conform haar statuten ten doel de herinnering aan de joodse aanwezigheid in Winsum en omgeving levend te houden en te bewaren. Op basis hiervan zijn de volgende activiteiten georganiseerd:

THEMAFILM: 'WERK OHNE AUTOR – NEVER LOOK AWAY' EN N.A. DE VRIESLEZING: 'UITGESLOTEN'

Op vrijdagavond 17 februari heeft Filmhuis Winsum in samenwerking met Stichting Een Joodse Erfenis de indringende **themafilm 'Werk ohne Autor - Never look away'** getoond.

Op zondagmiddag 19 maart is in samenwerking met Stichting Behoud Synagoge Winsum in de voormalige synagoge in Winsum de jaarlijkse N.A. de Vrieslezing georganiseerd met als thema: 'Uitgesloten'. **Spreker was de Groninger Ron van Hasselt** (1947), cognitief psycholoog en amateurhistoricus. Hij heeft inmiddels een zevental boeken over (zijn familie in) de Tweede Wereldoorlog geschreven. **In zijn jongste boek 'Uitgesloten'** schetst hij wat er met de Groninger Joodse gemeenschap gebeurde in en direct na de Tweede Wereldoorlog. Aan de hand van een beperkt aantal personen (waaronder heel jonge kinderen) schetst hij in een aantal microhistories het onthutsende beeld van bezetting, ontrecting, vervolging en erger.

UITVOERING 2 SCHOLENPROJECTEN

Erfgoededucatieproject 'Mandl Boym' brengt **lokaal Joods erfgoed en burgerschapsvorming** samen rond de N.A. de Vries(amandel)boom in de tuin van de voormalige (vm.) synagoge van Winsum.

Ter introductie op het nieuwe lesprogramma waren **leerlingen van het eerste jaar van Het Hogeland College in Winsum** tijdens de Nationale Boomfeestdag op 15 maart 2023 betrokken bij het instellen van een aan de N.A. de Vriesboom gekoppeld digitaal informatiepunt op de landelijke boomfeestdag-website en op de **QR-code** op de bij de boom behorende herinneringspaal. Samen met CvK René Paas werd de onthulling verricht. Daarmee werd de N.A. de Vriesboom op 15 maart 2023 'digitaal geplant' en verkrijgt de boom van de organisatie van de Nationale Boomfeestdag de status van **TOEKOMSTBOOM**. Op een aantal andere plaatsen (o.a. bij Het Hogeland College) werden die dag in totaal 4 herinneringsbomen geplant.

Vanuit dit vertrekpunt (15-3-2023) kregen de leerlingen de gelegenheid om aspecten van de inclusieve samenleving te verkennen aan de hand van een excursie naar Synagoge Groningen en drie lessen maatschappijleer op school en/of in de vm. synagoge van Winsum.

In het **cultuur-/educatieproject (Klezmerklas 3.0)** maakten **basisschoolleerlingen** van groep 5/6 van CBS De Borgschool en groep 4/5 van OBS De 9 Wieken in Winsum **d.m.v. muziek en beweging** kennis met de joodse cultuur en tradities (**start op 06-03-2023**). Inclusief een bezoek aan de Synagoge in Groningen. Er is op beide scholen met veel enthousiasme aan dit project gewerkt en de einduitvoering in april was op beide scholen een groot succes.

OPEN JOODSE HUIZEN | HUIZEN VAN VERZET 4 MEI

In 2022 is in het verlengde van de allereerste EU-strategie (okt. 2021) ter bestrijding van antisemitisme en ter bevordering van het Joodse leven op initiatief van St. Een Joodse Erfenis de **'Werkgroep Sprekend Verleden Het Hogeland'** ingesteld. Met als doel jaarlijks rond de Nationale Dodenherdenking in mei een **Open Joodse Huizen/Huizen van Verzet-programma** te organiseren die het lokale WO2-erfgoed in Noord-Groningen (Het Hogeland en Eemsdelta) dichterbij brengt.

OJH-HvV is een programma van sprekende herdenkingen. Vertellers, bezoekers en bewoners delen verhalen in huizen waar Joden of verzetslieden woonden en/of werkten voor, tijdens en/of vlak na de Tweede Wereldoorlog.

Op 30 april, 3 en 4 mei waren belangstellenden van harte welkom naar verhalen te luisteren bij een of meer locaties in de gemeenten Het Hogeland en Eemsdelta (13 locaties in: Bedum, Winsum, Eenrum, Warffum, Usquert, Uithuizen en Delfzijl, 12 verhalen, 11 vertellers).

OPENSTELLING VOORMALIGE SYNAGOGES OP 4 MEI

Aansluitend aan de jaarlijkse dodenherdenking bij het bevrijdingsmonument in Winsum vindt er een stille tocht plaats langs de graven en herdenkingsplaatsen voor de oorlogsslachtoffers. Aan de oostzijde van de voormalige synagoge is in 1993 een **monument** aangebracht ter herinnering aan de **13 omgebrachte joodse slachtoffers** uit Winsum, waar op 4 mei gelegenheid is om bloemen neer te leggen. Aansluitend heeft in overleg met Stichting Herdenking 4 mei Winsum een bestuurslid van Stichting Een Joodse Erfenis bij het monument een gedicht voorgelezen.

Sinds de restauratie van de sjoel in 2011 staan de deuren open om ook binnen een kijkje te nemen. Ook dit jaar heeft de olielamp gebrand die van oudsher tot het interieur behoorde en was er een bescheiden **foto-opstelling** van de 13 slachtoffers te zien.

Tevens was er een **expositie van briefkaarten** van leerlingen uit de bovenbouw van 3 basisscholen uit de plaats Winsum die hebben deelgenomen aan het **onderwijsproject 'De buurjongen van Issy en Sophius de Vries: Henk Lijnema en de Joodse erfenis van Winsum'**.

ONDERWIJSPROJECT 'DE BUURJONGEN VAN ISSY EN SOPHIUS DE VRIES: HENK LIJNEMA EN DE JOODSE ERFENIS VAN WINSUM'

Sinds 2014 heeft stichting Een Joodse Erfenis een **leskist** beschikbaar, geschikt voor de bovenbouw van het basisonderwijs en de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Deze leskist is samengesteld rond het verhaal van de joods Winsumse broers Issy en Sophius de Vries, omgekomen in Auschwitz. Dankzij hun toenmalige buurjongen Henk Lijnema weten we het nodige van deze familie. Met behulp van de leskist zijn er in het voorjaar in de sjoel door historicus Romke Visser weer **lessen verzorgd aan leerlingen uit de bovenbouw van 3 basisscholen** uit de plaats Winsum.

OPEN MONUMENTENDAG: THEMA: 'LEVEND ERFGOED'

Op zaterdagmiddag 9 september was de **vm. synagoge open voor publiek** van 13.00 tot 17.00 uur en werd het programma verzorgd door Stichting Behoud Synagoge Winsum. Tijdens de opening zong Lianne van Gemert om 14.00, 15.00 en 16.00 uur kleinkunstliedjes.

EUROPESE DAG VAN HET JOODS CULTUREEL ERFGOED: THEMA: 'MEMORY'

De Europese Dag Joods Cultureel Erfgoed werd gehouden op 10 september en viel samen met Open Monumentendag (9 en 10 sept.). De sjoel was die middag open van 13.00 - 17.00 uur. Om 14.00 en 15.30 uur werd de **film 'De verdwenen Mediene'** uit 2003 vertoond over het joodse leven in de provincie voor de Tweede Wereldoorlog.

Om 15.00 uur was er een **rondwandeling** verzorgd door twee dorpsgidsen in oud Obergum en oud Winsum door de straatjes waar Joden zich vanaf de 19e eeuw hadden gevestigd.

DAG VAN DE GRONINGER GESCHIEDENIS

In verband met de verbouwing van de Groninger Archieven is er dit jaar in oktober geen Dag van de Groninger Geschiedenis. Daarom is ook de **jaarlijkse informatiemarkt vervallen** waarop onze stichting samen met andere joodse erfgoedinstellingen in de provincie Groningen normaliter een studieblok vormde.

ACTIVITEITEN IN HET KADER VAN 'WEEK VAN RESPECT'

Van 6 t/m 12 november 2023 heeft de landelijke 'Week van Respect' plaatsgevonden. Gemeente Het Hogeland heeft zich in 2022 als eerste noordelijke Respect Gemeente hierbij aangesloten en in die week tal van activiteiten gestimuleerd rond '**Respect en inclusie**' in o.a. het onderwijs en bij sportclubs. Als afsluiting van deze week is op zondagmiddag 12 november 2023 vanaf 14.00 uur in de Centrumkerk van Winsum een **interactieve middag** georganiseerd. Wethouder Karen Hansems, namens de gemeente ambassadeur, heeft de middag geopend.

Bezoekers zijn in de gelegenheid gesteld zich aan te sluiten bij **drie gesprekstafels** die zijn geleid door jobcoach statushouders Wahabou Alidou over '*Leven tussen verschillende culturen*', auteur Frank Vermeer over '*Joodse roots in naoorlogs Nederland*' en socioloog Jaap Olthof over '*Burgerschap en mensen met een licht verstandelijke beperking*'. De middag is georganiseerd door Bibliotheken Het Hogeland, Protestantse Gemeente Winsum-Halfambt en Stichting Een Joodse Erfenis.

WEBSITE

Op onze website www.dewinsumsesjoel.nl is het **educatief** onderdeel: Canon Winsums Jodendom 1727-2011 grotendeels afgerond.

EXTERNE CONTACTEN

Stichting Een Joodse Erfenis voert **structureel overleg binnen Syneon; netwerkorganisatie Synagogen Noord- en Oost-Nederland**. De jaarlijkse vergadering is gehouden op 23 oktober in Synagoge Groningen.

Plaatselijke organisaties waarmee dit jaar is samengewerkt zijn Stichting Herdenking 4 Mei Winsum, Stichting Behoud Synagoge Winsum, Filmhuis Winsum, Protestantse Gemeente Winsum-Halfambt, Biblionet Groningen-afdeling Het Hogeland, Vakland Het Hogeland en Cultuurcentrum Het Hogeland. Daarnaast is er in de gemeente Het Hogeland samengewerkt met het 4 mei comité Usquert, het 4 mei comité Uithuizen en een aantal **scholen** in het primair onderwijs (De Borgschool, De 9 Wieken, De Piramiden, De Wierde Winsum, de Meander) en voortgezet onderwijs (Het Hogeland College, VMBO Winsum).